

सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे

द्वितीय वर्ष कला (S. Y. B. A.)

Modern Indian Languages Syllabus

Choice Based Credit System [CBCS]

(To be implemented from the Academic Year, 2020-21)

मराठी विषयाचा अभ्यासक्रम- जून २०२० पासून

द्वितीय वर्ष कला (S. Y. B. A.)

निवड आधारित श्रेयांक पद्धत

Choice Based Credit System [CBCS]

सत्र	विषयाचे नाव	संकेतांक
पहिले	मराठी भाषिक संज्ञापनकौशल्ये	MIL 2 (2)
दुसरे	नवमाध्यमे आणि समाजमाध्यमांसाठी मराठी	MIL 2 (2)

द्वितीय वर्ष कला (S. Y. B. A.)

अनिवार्य अभ्यासक्रम

पहिले सत्र

विषयाचे नाव

मराठी भाषिक संज्ञापनकौशल्ये [MIL 2 (2)]

अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे :

१. प्रगत भाषिक कौशल्यांची क्षमता विकसित करणे.
२. प्रसारमाध्यमांतील संज्ञापनातील स्वरूप आणि स्थान स्पष्ट करणे.
३. व्यक्तिमत्त्व विकास आणि भाषा यांच्यातील सहसंबंध स्पष्ट करणे.
४. लोकशाहीतील जीवनव्यवहार आणि प्रसारमाध्यमे यांचे परस्पर संबंध स्पष्ट करणे.
५. प्रसारमाध्यमांसाठी लेखनक्षमता विकसित करणे.

घटक	तपशील	श्रेयांक	तासिका
१	१. भाषा आणि व्यक्तिमत्त्व विकास : सहसंबंध २. लोकशाहीतील जीवनव्यवहार आणि प्रसारमाध्यमे	१	१५
२	प्रसारमाध्यमांसाठी लेखन १ वृत्तपत्रासाठी बातमीलेखन आणि मुद्रितशोधन २ नभोवाणीसाठी भाषणाची संहितालेखन ३ दूरचित्रवाणीसाठी माहितीपटासाठी संहितालेखन	१	१५

संदर्भ ग्रंथ :

१. भाषांतर मीमांसा, संपा. डॉ. कल्याण काळे, डॉ. अंजली सोमण
२. सायबर संस्कृती, डॉ. रमेश वरखेडे
३. उपयोजित मराठी, संपादक डॉ. केतकी मोडक, संतोष शेणई, सुजाता शेणई
४. ओळख माहिती तंत्रज्ञानाची, टिमोथी जे. ओ लिअरी
५. संगणक, अच्युत गोडबोले, मौज प्रकाशन, मुंबई.
६. इंटरनेट, डॉ. प्रबोध चोबे, मनोरमा प्रकाशन, मुंबई.
७. व्यावहारिक मराठी, डॉ. ल. रा. नसिराबादकर, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर.
८. आधुनिक माहिती तंत्रज्ञानाच्या विश्वात शिकरापूर दीपक, मराठे उज्ज्वल, उत्कर्ष प्रकाशन, पुणे.
९. भाषांतरमीमांसा, कल्याण काळे, अंजली सोमण.
१०. व्यावहारिक मराठी, पुणे विद्यापीठ प्रकाशन, पुणे.
११. व्यावहारिक मराठी, डॉ. कल्याण काळे, डॉ. दत्तात्रेय पुंडे, निराली प्रकाशन, पुणे.
१२. व्यावहारिक मराठी, डॉ. लीला गोविलकर, डॉ. जयश्री पाटणकर, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे.
१३. व्यावहारिक मराठी, डॉ. सयाजीराजे मोकाशी, डॉ. रंजना नेमाडे

१४. व्यावहारिक मराठी, डॉ. ल. रा. नसिराबादकर, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर.
१५. प्रसारमाध्यमांसाठी लेखन कौशल्य, यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ नाशिक.
१६. प्रसार माध्यमे आणि मराठी भाषा, संपादक, डॉ.भास्कर शेळके
१७. व्यावहारिक व उपयोजित मराठी आणि प्रसारमाध्यमांची कार्यशैली, संपादक, डॉ. संदीप सांगळे
१८. व्यावहारिक आणि उपयोजित मराठी, डॉ. मनोहर रोकडे
१९. मराठी भाषा उपयोजन आणि सर्जन, प्रा. सुहासकुमार बोबडे
२०. व्यावहारिक मराठी, संपादक डॉ. स्नेहल तावरे, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे.
२१. भाषांतरमीमांसा, संपादक डॉ. रमेश वरखेडे, यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक.
२२. <https://play.google.com/store/apps/details?id=org.mkcl.solar.itmarathi&hl>
२३. <http://www.youtube.com/watch?v=oXAWMH5PDxY>

दुसरे सत्र
विषयाचे नाव

नवमाध्यमे आणि समाजमाध्यमांसाठी मराठी [MIL 2 (2)]

अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे :

१. संज्ञापनातील नवमाध्यमे आणि समाजमाध्यमांचे स्वरूप आणि स्थान स्पष्ट करणे.
२. भाषा, जीवनव्यवहार आणि नवमाध्यमे, समाजमाध्यमांचे परस्परसंबंध स्पष्ट करणे.
३. नवमाध्यमे आणि समाजमाध्यमांसाठी लेखनक्षमता विकसित करणे.
४. नवमाध्यमे आणि समाजमाध्यमांविषयक साक्षरता निर्माण करणे.
५. नवमाध्यमे आणि समाजमाध्यमांचा वापर आणि परिणाम याबद्दल चर्चा करणे.

घटक	तपशील	श्रेयांक	तासिका
१	१. भाषा, जीवन व्यवहार आणि नवमाध्यमे, समाजमाध्यमे २. नवमाध्यमे आणि समाजमाध्यमांचे प्रकार : ब्लॉग, फेसबुक, ट्विटर. ३. नवमाध्यमे आणि समाजमाध्यमांविषयक साक्षरता, दक्षता, वापर आणि परिणाम	१	१५
२	१. वेबसाईट आणि ब्लॉग, ट्विटरसाठी लेखन २. व्यावसायिक पत्रव्यवहार	१	१५

संदर्भ ग्रंथ :

- १ सायबर संस्कृती, डॉ. रमेश वरखेडे
- २ उपयोजित मराठी, संपादक डॉ. केतकी मोडक, संतोष शेणई, सुजाता शेणई
- ३ ओळख माहिती तंत्रज्ञानाची, टिमोथी जे. ओ लिअरी
- ४ संगणक, अच्युत गोडबोले, मौज प्रकाशन, मुंबई.
- ५ इंटरनेट, डॉ. प्रबोध चोबे, मनोरमा प्रकाशन, मुंबई.
- ६ व्यावहारिक मराठी, डॉ. ल. रा. नसिराबादकर, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर.
- ७ आधुनिक माहिती तंत्रज्ञानाच्या विश्वात, शिक्रापूरकर दीपक, मराठे उज्ज्वल, उत्कर्ष प्रकाशन, पुणे.
- ८ भाषांतरमीमांसा, कल्याण काळे, अंजली सोमण.
- ९ व्यावहारिक मराठी, पुणे विद्यापीठ प्रकाशन, पुणे.
- १० व्यावहारिक मराठी, डॉ. कल्याण काळे, डॉ. दत्तात्रेय पुंडे, निराली प्रकाशन, पुणे.
- ११ व्यावहारिक मराठी, डॉ. लीला गोविलकर, डॉ. जयश्री पाटणकर, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे.
- १२ व्यावहारिक मराठी, डॉ. सयाजीराजे मोकाशी, डॉ. रंजना नेमाडे
- १३ व्यावहारिक मराठी, डॉ. ल. रा. नसिराबादकर, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर.
- १४ प्रसारमाध्यमांसाठी लेखन कौशल्ये, यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठ नाशिक.

- १५ प्रसार माध्यमे आणि मराठी भाषा, संपादक, डॉ.भास्कर शेळके
- १६ व्यावहारिक व उपयोजित मराठी आणि प्रसारमाध्यमांची कार्यशैली, संपादक, डॉ. संदीप सांगळे
- १७ व्यावहारिक आणि उपयोजित मराठी, डॉ. मनोहर रोकडे
- १८ मराठी भाषा उपयोजन आणि सर्जन, प्रा. सुहासकुमार बोबडे
- १९ व्यावहारिक मराठी, संपादक डॉ. स्नेहल तावरे, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे.
- २० भाषांतरमीमांसा, संपादक डॉ. रमेश वरखेडे, यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठ, नाशिक.
- २१ <https://coe.maharashtra.gov.in/index.php?lang=mr>
- २२ https://coe.maharashtra.gov.in/index.php?option=com_content&view=article&id=116&Itemid=586&lang=mr
- २३ <https://play.google.com/store/apps/details?id=org.mkcl.solar.itmarathi&hl>
- २४ <http://www.youtube.com/watch?v=oXAWMH5PDxY>

हिंदी पाठ्यक्रम Hindi Syllabus

अनुक्रम

बी. ए. द्वितीय वर्ष कला/बी. एस्सी. द्वितीय वर्ष विज्ञान
तृतीय एवं चतुर्थ अयन (Third & Fourth Semester)
शैक्षणिक वर्ष २०२०-२१ से

कोर्स नं.	तृतीय एवं चतुर्थ अयन	क्रेडिट	पृष्ठ क्रमांक
बी. ए. द्वितीय वर्ष कला			
MIL (Hindi)	हिंदी भाषा शिक्षण (तृतीय अयन)	२	०३
MIL (Hindi)	हिंदी भाषा शिक्षण (चतुर्थ अयन)	२	०५

***

बी. ए. द्वितीय वर्ष कला (शैक्षणिक वर्ष २०२०—२०२१ से)

तृतीय अयन (Third Semester)

पाठ्यचर्या : MIL (Hindi) हिंदी भाषा शिक्षण

२ कर्मांक (Credit)

उद्देश्य :

१. छात्रों में हिंदी भाषा श्रवण कौशल विकसित करना।
२. छात्रों में हिंदी भाषा संवाद कौशल विकसित करना।
३. छात्रों में हिंदी भाषा वाचन कौशल विकसित करना।
४. छात्रों में हिंदी भाषा लेखन कौशल विकसित करना।
५. हिंदी भाषा—विधि तथा भाषा—व्यवहार से अवगत करना।
६. लघुकथा सृजन कौशल विकसित करना।

इकाई	पाठ्यविषय	तासिकाएँ
इकाई— I	वर्ण विचार : १) हिंदी वर्णमाला — परिचय २) लिपि — परिचय ३) वर्णों का उच्चारण और वर्गीकरण ४) स्वराघात ५) संधि : स्वर संधि, व्यंजन संधि, विसर्ग संधि।	१५ तासिकाएँ
इकाई— II	भाषा कौशल शिक्षण : लघुकथाओं द्वारा भाषा कौशल शिक्षण (श्रवण, संवाद, वाचन, लेखन) १) शिक्षा — ज्योति जैन २) पानी के पेड़ — ज्योति जैन ३) पशुभाषा — ज्योति जैन ४) अपशगुन — ज्योति जैन	१५ तासिकाएँ

	ॡ) डडतल — डॉ. लतल अगुरवल	
	ॢ) गरीब कल लंऑ डॉक्स — डॉ. लतल अगुरवल	
	ॣ) डैं ही कृषुण हूँ — डॉ. लतल अगुरवल	
	।) सतुतु की अगुन डरीकुषल — डॉ. लतल अगुरवल	

संदर्भ ग्रंथ :

१. हिंदी डलषल शलकुषण — संडल. हिंदी अधुतुतुडन डंडल, सलवलतुरीडलई डुले डुणे वलशुवलदुतुडललतु, डुणे, रलकुडडल डुरकलशन, नई दललुली।
२. हिंदी वुतुलकरण — डं. कलडतलडुरसलद गुरु, डुरकलशन संसुथलन, नई दललुली।
३. डुरडुऑऑनडुूलक हिंदी — डॉ. डलधव सुुनऑकुके, लुकडलरती डुरकलशन, नई दललुली।

***

बी. ए. द्वितीय वर्ष कला (शैक्षणिक वर्ष २०२०—२०२१ से)

चतुर्थ अयन (Fourth Semester)

पाठ्यचर्या : MIL (Hindi) हिंदी भाषा शिक्षण

२ कर्मांक (Credit)

उद्देश्य :

१. छात्रों में वाक्य के भेद से अवगत करना।
२. छात्रों में विशेष प्रकार के वाक्यों से परिचित करना।
३. छात्रों में हिंदी भाषा श्रवण कौशल विकसित करना।
४. छात्रों में हिंदी भाषा संवाद कौशल विकसित करना।
५. छात्रों में हिंदी भाषा वाचन कौशल विकसित करना।
६. छात्रों में हिंदी भाषा लेखन कौशल विकसित करना।
७. हिंदी भाषा—विधि तथा भाषा—व्यवहार से अवगत करना।
८. हिंदी काव्य—गीत सृजन कौशल विकसित करना।

इकाई	पाठ्यविषय	तासिकाएँ
इकाई— I	वाक्य विचार : वाक्य और वाक्य के भेद १) साधारण वाक्य २) मिश्र वाक्य ३) संयुक्त वाक्य ४) संक्षिप्त वाक्य ५) विशेष प्रकार के वाक्य (विधानार्थक, प्रश्नार्थक, निषेधवाचक, आज्ञार्थक, विस्मयादिबोधक, इच्छाबोधक, संदेशसूचक, संकेतार्थक) ६) विरामचिह्न।	१५ तासिकाएँ
इकाई— II	भाषा कौशल शिक्षण : गोपालदास : 'नीरज' के काव्य—गीत (०८ गीत) द्वारा श्रवण, संवाद, वाचन, लेखन कौशल शिक्षण। १) आदमी हूँ आदमी से प्यार करता हूँ २) राधा ने माला जपी श्याम की	१५ तासिकाएँ

	३) फूलों के रंग से ४) खिलते हैं गुल यहाँ ५) जीवन की बगिया महकेगी ६) लिखे जो खत तुझे ७) आज मदहोश हुआ जारे ८) कारवाँ गुजर गया, गुबार देखते रहे।	
--	--	--

संदर्भ ग्रंथ :

१. हिंदी भाषा शिक्षण — संपा. हिंदी अध्ययन मंडल, सावित्रीबाई फुले पुणे विश्वविद्यालय, पुणे, राजकमल प्रकाशन, नई दिल्ली।
२. हिंदी व्याकरण — पं. कामताप्रसाद गुरु, प्रकाशन संस्थान, नई दिल्ली।
३. प्रयोजनमूलक हिंदी — डॉ. माधव सोनटक्के, लोकभारती प्रकाशन, नई दिल्ली।

Urdu Language

Total Credit : 02

Total Teaching Hours: 30

AIMS & OBJECTIVES

1. To enhance the communication skill of Urdu language among the students.
2. To improve the writing and reading skill of Urdu Language among the students.
3. To provide the basic grammar knowledge to the students.
4. To develop the skill of demonstrate and convey the information in Urdu.

UNIT	واکائ	Description	تفصیل	Teaching Hours	اوقات تدریس
I		Recognition of alphabets, words and numeric حروف تہجی ، الفاظ اور اعداد کی شناخت	Grammar: Punctuation قواعد ، رموز اوقاف Making Sentences جملہ بندی	15	
II		Comprehension : Reading Paragraph and answering the question. دہنے گئے اردو پیراگراف کو پڑھ کر سوالات کے جوابات لکھنا۔		15	

Reference Books:

- Let's Study Urdu an Introductory Course
  - Urdu in 30 Days
  - Urdu ka Asan Qaida
  - Teach yourself Urdu
  - Learn Urdu Through English
  - Learn Urdu Through Marathi
- Ali S. Asani & Syed Akbar Hyder
Dr. Anwar Ali Khan
Maulvi Musa Sulaiman Karmadi
David Mathew & Kasim Dalvi
Dr. Madani Mohiuddin Ahmad
Ameen Hazeen

Urdu Language

Total Credit : 02

Total Teaching Hours: 30

..... AIMS & OBJECTIVES

1. To enhance the reading, writing, listening and speaking skills in Urdu among the students.
2. To enhance the communication skill of Urdu language among the students.
3. To improve the appropriate style of grammar and vocabulary.
4. To provide the basic grammar knowledge to the students.

UNIT	اکائی	Description	تفصیلاً	Teaching Hours
				اوقات تدریس
I		Making sentences Simple sentence Compound sentence & Complex sentence جملہ بندی ، مفرد ، مرکب ، مخلوط جملے Communication Skill مواصلاتی صلاحیت		15
II		Grammar Noun Verb Adjective Pronoun ترجمہ Urdu to English English to Urdu	فواہ اسم فعل صفت ضمیر	15

Reference Books:

- Let's Study Urdu an Introductory Course Ali S. Asani & Syed Akbar Hyder
- Urdu in 30 Days Dr. Anwar Ali Khan
- Urdu ka Asan Qaida Maulvi Musa Sulaiman Karmadi
- Teach yourself Urdu David Mathew & Kasim Dalvi
- Learn Urdu Through English Dr. Madani Mohiuddin Ahmad
- Learn Urdu Through Marathi Ameen Hazeen

--